

YLÄ-SAVON TOISEN ASTEEN MAHIS-YHTEISTYÖVERKOSTON KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Tiina Mustonen

Kehittämishankeraportti
Kesäkuu 2008

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Mustonen, Tiina	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 44	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus Salainen ☐ saakka	
Työn nimi Ylä-Savon toisen asteen MAHIS-yhteistyöverkoston kehittämissuunnitelma		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu, opinto-ohjaajakoulutus		
Työn ohjaaja(t) Virtanen, Riitta		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Kehittämishankkeen tavoitteena oli laatia Ylä-Savon toisen asteen koulutuksen MAHIS-yhteistyöverkoston kehittämissuunnitelma. Suunnitelman taustalla oli Opetusministeriön toimeksiantama ja Koulutuksen arviointineuvoston toteuttama toisen asteen koulutuksen yhteistyön arviointi, joka toteutettiin keväällä 2006. Arvioinnin tehtävänä oli tuottaa monipuolista arviointitietoa lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyöstä opetuksen järjestämisessä. Arvioinnin lähtökohtana olivat yhteistyölle lainsäädännössä ja sen perusteluissa asetetut tavoitteet. Arviointi toteutettiin toimintatutkimuksen sekä kehittävän työntutkimuksen ja arvioinnin periaatteiden mukaan. Arviointiaineiston hankinnassa käytettiin Euroopan komission hyväksymää Common Quality Assurance Framework (COAF) –mallia. Arviointiprosessin jälkeen yhteistyössä toimivien oppilaitosten tehtävänä oli laatia yhteistyötoiminnan kehittämissuunnitelma.</p> <p>Kehittämissuunnitelman lähtökohtana oli toimintaympäristöanalyysi, jossa tarkasteltiin oppilaitosten yhteistyötä ja sen kehittämistä erityisesti yhteistyön suunnittelun ja johtamisen, käytännön järjestelyjen sekä tarpeiden ennakoinnin ja seurannan näkökulmista. Toimintaympäristöanalyysin pohjalta priorisoitiin ja määriteltiin kehittämistoiminnan tavoitteet. Lisäksi suunnitelmassa tarkasteltiin yleisesti yhteistyöverkoston kehittämistoiminnan päätöksentekoa, organisointia sekä seurantaa ja arviointia. Kehittämistoimintojen ajoitusta, eri toimijoiden vastuita ja tavoitteiden seurantaa tarkastellaan tulevan lukuvuoden aikana yhteistyössä oppilaitosten kanssa.</p> <p>Ylä-Savon toisen asteen MAHIS-yhteistyöverkoston kehittämissuunnitelmassa tarkasteltiin arvioinnissa esille nousseita yhteistyötoiminnan kehittämisen painopistealueita. Suunnitelman taustalla olivat sekä Koulutuksen arviointineuvoston laatima arviointiraportti että yhteistyöverkoston laatima itsearviointi ja sen tuottamat tulokset. Arvioinnissa nousseista kehittämiskohteista laaditut kehittämistoiminnan tavoitteet toimivat oppilaitosten yhteistyötoiminnan kehittämisen suuntaviivoina kohti joustavia ja monipuolisia koulutusohjelmia sekä laadukkaita koulutuspalveluja Ylä-Savossa.</p>		
Avainsanat (asiasanat) toisen asteen koulutus, toisen asteen yhteistyö, koulutuksen arviointi, kehittämissuunnitelma		
Muut tiedot		

Author(s) Mustonen, Tiina	Type of Publication Development project report	
	Pages 44	Language Finnish
	Confidential Until ☐	
Title Development plan for Ylä-Savo's upper secondary level's co-operation network MAHIS		
Degree Programme Jyväskylä University of Applied Sciences, Teacher Education College, Education in Guidance Counselling		
Tutor(s) Virtanen, Riitta		
Assigned by		
Abstract <p>The goal of this development project was to create a development plan for Ylä-Savo's upper secondary education's co-operation network MAHIS. The reason behind the plan was an evaluation of co-operation in upper secondary education, which was ordered by the Ministry of Education and executed by the Education Evaluation Council. The evaluation was conducted in the spring of 2006. The purpose of the evaluation was to produce multi-faceted evaluation information on co-operation between high school education and vocational education in organizing teaching. The starting point of the evaluation was the goals set on co-operation in legislation and its justifications. The evaluation was executed according to the principles of action research, developing work study and evaluation. The evaluation data was gathered through Common Quality Assurance Framework (COAF) -model, approved by the European Commission. After the evaluation process, the schools in co-operation were supposed to create a development plan for co-operation activity.</p> <p>The starting point for the development plan was an operational environment analysis, which examined the co-operation between schools and the development of that co-operation. These were examined especially from the point of view of planning and managing co-operation, practical arrangements, as well as of predicting and monitoring needs. The goals for the development plan were prioritized and determined based on the operational environment analysis. In addition, the decision-making and organizing, as well as follow-up and evaluation of the co-operation network's development activity were examined in general. Development activities' timing, various actors' responsibilities, and target follow-up will be examined during the next semester in co-operation with different schools.</p> <p>In the development plan of Ylä-Savo's upper secondary level's co-operation network MAHIS, co-operation development's goals and areas of focus, which came up in the evaluation, were examined. The starting point of the plan was the evaluation report composed by the Education Evaluation Council, as well as the co-operation network's self-evaluation and its results. The goals of the development activity, made of the development targets that came up in the evaluation, function as guidelines for schools' co-operation activity. These guidelines lead towards flexible and multi-faceted training programs, as well as quality education services in Ylä-Savo.</p>		
Keywords upper secondary education, upper secondary level co-operation, education evaluation, development plan		
Miscellaneous		

Sisällysluettelo.....	1
1. Johdanto	2
2. Ylä-Savon toisen asteen MAHIS-yhteistyöverkosto.....	4
3. Toimintatutkimus yhteistyöverkoston kehittämisen välineenä.....	7
3.1 Lähestymistapana kehittävä työntutkimus	7
3.2 Toimintatutkimus prosessina.....	9
3.3 Toimintatutkimuksen luotettavuudesta	10
4. Yhteistyöverkoston arvioinnin ja kehittämissuunnitelman tavoitteet ja toteutus	11
5. Yhteistyöverkoston kehittämissuunnitelma	14
5.1 Toimintaympäristöanalyysi.....	14
5.1.1 Suunnittelu ja johtaminen.....	14
5.1.2 Käytännön järjestelyt	18
5.1.3 Yhteistyön tarpeiden ennakointi, seuranta ja palaute	19
5.2 Kehittämiskohteiden priorisointi ja tavoitteiden määrittäminen.....	20
5.3 Kehittämistoiminnan vaiheet, ajoitus, eri toimijoiden vastuut ja seuranta	22
5.4 Päätöksenteko ja organisointi.....	22
5.5 Seuranta ja arviointi	23
6. Yhteenveto	25
7. Lähteet	27
8. Liitteet.....	29
Liite 1. Lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyö opetuksen järjestämisessä. arviointiaineisto.....	29
Liite 2. MAHIS-yhteistyöverkoston kehittämissuunnitelma	43

1. Johdanto

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyötä on kehitetty tavoitteellisesti jo useita vuosia. Kehittämisen lähtökohtana ovat olleet sekä yksilöistä että yhteiskunnasta esille nousseet tarpeet. Kansallisella tasolla yhteistyön keskeisinä tavoitteina on ollut tarjota toisen asteen opiskelijoille mahdollisuudet yksilöllisiin valintoihin ja joustaviin ja monipuolisiin koulutusmahdollisuuksiin sekä edistää kansalaisten tasa-arvoa laadukkaiden koulutuspalvelujen saannissa.

Toisen asteen koulutuksen yhteistyön lähtökohtana voidaan pitää nuorisoasteen koulutuskokeiluja. Niissä haettiin erilaisia vaihtoehtoja koulutuksen järjestämiseen. Koulutuslainsäädännön uudistus vuonna 1998 velvoitti lukiolain (1998/629) ja lain ammatillisesta koulutuksesta (1998/630) mukaisesti toisen asteen koulutuksen järjestäjät yhteistyöhön alueella toimivien muiden toisen asteen oppilaitosten kanssa. Säädösten taustalla oli ajatus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia yksilöllisiin valintoihin sekä joustaviin ja monipuolisiin koulutusohjelmiin. (Mäensivu, Mäenpää, Määttä, Volanen, Knubb-Manninen, Mehtäläinen & Räisänen 2007, 17 – 19.)

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2003 – 2008 toisen asteen yhteistyötä on korostettu, sillä koulutuksen järjestäjien yhteistyö nähdään laadukkaiden ja monipuolisten koulutuspalvelujen mahdollistajana maan kaikissa osissa. Suunnitelmassa koulutuksen järjestäjien yhteistyötä on pidetty koulutuksen laadun, saavutettavuuden ja yksilöllisyyden tuottajana. Lisäksi suunnitelmassa on asetettu määrällinen tavoite: ylioppilastutkinnon suorittajien määrä on nostettava 10 %:n ammatillisen perustutkinnon suorittajista. (Mäensivu ym. 2007, 19 – 20.)

Ylä-Savon toisen asteen koulutuksen järjestäjät käynnistivät säädösten velvoittaman yhteistyön vuonna 2002. Jo tätä ennen oppilaitokset olivat toimineet yhteistyössä, mutta rahoitusjärjestelmän muutokset pakottivat yhteistyön kehittämiseen. Aiemmat yhteistyökäytännöt eivät myöskään mahdollistaneet yhteistyön kaksisuuntaisuutta. Vuonna 2002 yhteistyötoimintaa oli kehitetty niin, että toiminta tavoitteellistettiin ja käynnistettiin Ylä-Savon toisen asteen oppilaitosten MAHIS-yhteistyöverkosto. Verkoston ensimmäisinä oppilaitoksina toimivat kaksi ammatillisen koulutuksen ja kaksi

lukiokoulutuksen järjestäjää. Myöhemmin verkostoon liittyi kolme lukiokoulutuksen järjestäjää.

Opetusministeriön toimeksiannosta Koulutuksen arviointineuvosto käynnisti lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyön arvioinnin keväällä 2006. Arvioinnin kohteena olivat kaikki keskenään yhteistyötä tekevät lukiokoulutuksen järjestäjät ja ammatillisen koulutuksen järjestäjät, joilla on ammatilliseen perustutkintoon johtavaa koulutusta. Arvioinnilla pyrittiin tuottamaan tietoa lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyökäytännöistä opetuksen järjestämisessä. Arviointi painottui yhteistyön kansallisesti asetettuihin tavoitteisiin ja kansalaisten oikeuksiin saada tavoitteiden mukaisia koulutuspalveluja.

Arvioinnista saaduista tuloksista ja kehittämishaasteista on tavoitteena laatia yhteistyötoiminnan kehittämisen suunnitelma. Suunnitelma on tärkeä osa yhteistyöverkoston kehittymistä, sillä jotta arvioinnista esille nousseita kehittämiskohteita voitaisiin viedä suunnitelmallisesti eteenpäin, tarvitaan suunnitelma kehittämistoiminnan tavoitteista, menetelmistä, toiminnan arvioinnista sekä kehittämiskohteista vastuussa olevista toimijoista. MAHIS-yhteistyöverkoston kehittämissuunnitelman tavoitteena on tarkastella Koulutuksen arviointineuvoston tekemiä johtopäätöksiä yhteistyön kehittämiseksi ja itsearviointista saatua tuloksia siten, että yhteistyötoiminta vastaisi entistä paremmin sekä koulutuksen järjestäjien että opiskelijoiden tavoitteisiin.

2. Ylä-Savon toisen asteen MAHIS-yhteistyöverkosto

Ylä-Savossa on vuodesta 2002 alkaen toiminut tiivis ja monipuolinen toisen asteen koulutuksen yhteistyöverkosto, josta käytetään nimitystä MAHIS. MAHIS-yhteistyöverkoston toiminta perustuu yhteistyösopimukseen, jonka ovat allekirjoittaneet Iisalmen kaupunki, Kiuruveden kaupunki, Pielaveden kunta, Sonkajärven kunta, Vieremän kunta, Savon koulutuskuntayhtymä ja Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä. Yhteistyöoppilaitoksina toimivat Iisalmen lyseo ja aikuislukio, Kiuruveden lukio, Pielaveden lukio, Sonkajärven lukio, Vieremän lukio, Savon ammatti- ja aikuisopiston Iisalmessa toimivat oppilaitokset sekä Ylä-Savon ammattiopisto.

MAHIS-yhteistyöverkoston keskeisenä tavoitteena on tarjota Ylä-Savossa opiskeleville nuorille monipuolisia ja laadukkaita koulutuspalveluja. Useasta ylä-savolaisesta koulutuksen järjestäjistä koostuva verkosto antaa mahdollisuuden ammatillisessa koulutuksessa oleville opiskelijoille suorittaa lukio-opintoja ja lukion opiskelijoille ammatillisia opintoja. MAHIS-yhteistyöverkoston toiminta vakinaistettiin syksystä 2006 alkaen. Kahden tutkinnon opintoja suorittaa tätä nykyä noin kaksisataa opiskelijaa, mikä on noin kymmenen prosenttia kaikista seudun toisen asteen opiskelijoista.

Ammatillisen ja lukiokoulutuksen yhteistyötä koulutuksen järjestämisessä ohjaavat viisi näkökulmaa:

- oman talousalueen koulutuksellisen vahvuuden kehittäminen ja työelämän haasteisiin vastaaminen
- oppilaitosten voimavarojen yhdistäminen
- kuntien välisen yhteistyön lisääminen
- opiskelijan oppimis- ja opiskeluvalmiuksien monipuolistaminen
- laki ammatillisista oppilaitoksista ja lukiolaki, jotka edellyttävät oppilaitosten välistä yhteistyötä sekä opetussuunnitelmien valtakunnallisten perusteiden määräykset yhteistyöstä (Mustonen 2006, 3.)

Oppilaitosten yhteistoiminta nähdään Ylä-Savossa oppilaitosten näkökulmaa laajemmalti; yhteistyö on osa alueen kehittämisstrategiaa. Yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen verkoston toiminta tuottaa monipuolista osaamista, jonka uskotaan hyödyttävän alueen elinkeinopolitiikkaa. Yhteiskunta ja alueen ammattikorkeakoulut hyö-

tyvät siis oppilaitosten yhteistoiminnasta ja sen seurauksena toteutuvasta opiskelijoiden opintojen monipuolistumisesta ja syventymisestä. (Mustonen 2006, 3.)

Oppilaitosten kannalta yhteistoiminta vahvistaa verkostoitumista muiden oppilaitosten kanssa ja parantaa koulutuksen vetovoimaisuutta. Se merkitsee myös huomattavasti laajempaa valinnaisuuden tarjoamismahdollisuutta ilman, että jokaisen oppilaitoksen tarvitsee sitä erikseen lisätä omaan opetussuunnitelmaansa. Oppilaitosten yhteistyötoiminnalla saadaan olemassa olevat koulutusresurssit tehokkaampaan käyttöön. (Mustonen 2006, 3.)

Opiskelijan näkökulmasta MAHIS-yhteistyöverkosto lisää opiskelijan yksilöllisiä opinto-ohjelman rakentamismahdollisuuksia. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus laajentaa ja monipuolistaa joko ammatillisia tai lukio-opintojaan. Se, että opiskelijalla on mahdollisuus tutustua toisen oppilaitoksen opintoihin ilman tutkintotavoitetta, avartaa opiskelijoiden kokemusmaailmaa ja auttaa heitä jäsentämään tulevaisuudensuunnitelmiaan. (Mustonen 2006, 3.)

Nykyisessä koulutuslainsäädännössä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjille on säädetty velvoite olla yhteistyössä alueella toimivien muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Säädösten lähtökohtana on antaa oppilaitoksille verkostoitumisen kautta mahdollisuus parantaa palvelujaan ja tukea nuorten yksilöllisiä koulutustarpeita. Vuodesta 2002 MAHIS-yhteistyötoimintaa on pyritty kehittämään lainsäätäjän edellytyksiin oppilaitosten yhteistyöstä. (Mustonen 2006, 3.)

Oppilaitosten yhteistyöverkoston tavoitteena on ylläpitää ja kehittää yhteistyöverkosta, jossa opiskelijalla on mahdollisuus:

- suorittaa ammatillinen tutkinto ja lukion oppimäärä sekä ylioppilastutkinto neljässä vuodessa
- suorittaa lukion oppimäärä ja ylioppilastutkinto sekä ammatillinen tutkinto neljässä vuodessa
- suorittaa ammatillinen tutkinto ja ylioppilastutkinto kolmessa vuodessa
- suorittaa lähialoilla kaksi ammatillista tutkintoa neljässä vuodessa
- laajentaa ja syventää opintoja toisen oppilaitoksen kursseilla
- turvata harvinaisempien kurssien tarjonta ja monipuolistaa opiskelumahdollisuuksia (MAHIS-yhteistyöverkoston sopimus 2006.)

MAHIS-yhteistyöverkoston toiminnan perusajatus on, että opiskelija voi valita opinto-ohjelmaansa vapaasti opintoja muiden yhteistyöoppilaitosten opintotarjonnasta. Opiskelijan pääkouluna voi olla joko lukio tai ammatillinen oppilaitos. Opiskelija voi suorittaa lukion ohella ammatillisen perustutkinnon tai kirjoittaa ylioppilaaksi ammatillisen koulutuksen pohjalta. Hän voi suorittaa myös ammatillisen perustutkinnon, lukion oppimäärän ja ylioppilastutkinnon tai tietyin edellytyksin suorittaa myös kaksi ammatillista tutkintoa. Opiskelu on järjestetty vaihtojaksojärjestelmän mukaisesti niin, että lukio ja kaikki yli 20 ammatillista koulutusalaä ovat opiskelijoiden valittavissa. (MAHIS-yhteistyöverkoston sopimus 2006.)

3. Toimintatutkimus yhteistyöverkoston kehittämisen välineenä

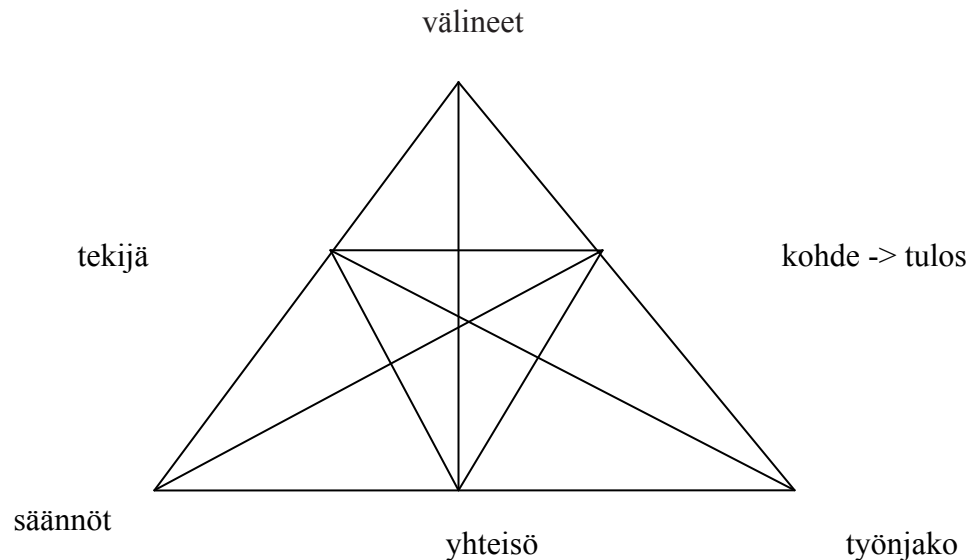
Tämän kehittämissuunnitelman metodologisena viitekehyksenä toimivat näkemykset toimintatutkimuksesta. Toimintatutkimus tuottaa tietoa käytännön kehittämiseksi ja se kohdistuu erityisesti sosiaaliseen toimintaan ja sen vuorovaikutukseen. Sillä tarkoitetaan todellisessa maailmassa tehtävää pienimuotoista interventiota ja kyseisen intervention vaikutusten lähempää tutkimusta. Toimintatutkimus on siis tutkimusta, jonka avulla pyritään ratkaisemaan erilaisia käytännön ongelmia, parantamaan sosiaalisia käytäntöjä sekä ymmärtämään niitä entistä syvällisemmin. Määritelmänsä mukaisesti toimintatutkimus on tilanteeseen sidottua, osallistuvaa, yhteistyötä vaativaa ja itseään tarkkailevaa. (Metsämuuronen 2006, 102.)

Toimintatutkimus voidaan jakaa viiteen analyysitasoon: yksilö, ryhmä, ryhmien väliset suhteet, organisaatio ja alueellinen verkosto. MAHIS-yhteistyöverkoston kehittämissuunnitelma keskittyy organisaation analyysitasoon, jolla pyritään kehittämään verkoston toimintaa. Organisaatiotason toimintatutkimuksessa pyritään avoimeen dialogiin ja määrittelemään sen pohjalta pitkän aikavälin toiminnallisia tavoitteita ja visioita tulevasta. (Heikkinen 2006a, 18.)

3.1 Lähestymistapana kehittävä työntutkimus

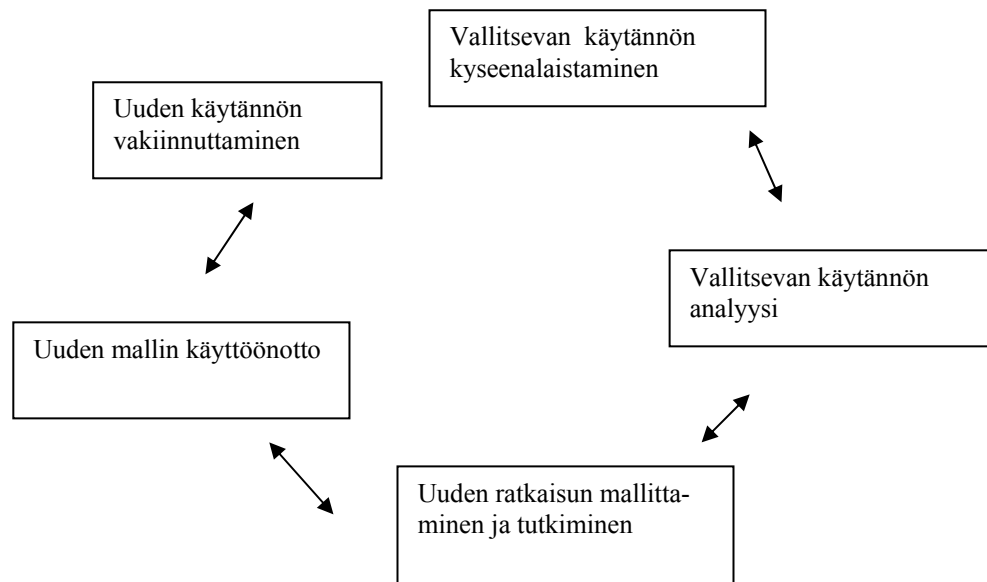
Toiminnan tutkimuksen suuntauksista MAHIS-yhteistyöverkoston kehittämissuunnitelma pohjautuu kehittävän työntutkimuksen näkökulmiin. Kehittävä työntutkimus virisi 80-luvun alussa suomalaisena lähestymistapana työn ja organisaatioiden tutkimiseen ja kehittämiseen. Kehittävän työntutkimuksen tausta on Vygotskin, Leontjevin, Lurian ja heidän seuraajiensa kehittänyt toiminnan teoria, jossa toiminnan käsite muodostaa linkin yksilön ja yhteiskunnan välille. Siten yksilön teot ja ominaisuudet nähdään kollektiivisessa toimintajärjestelmässä muodostuvina. Kehittävä työntutkimus voidaan luonnehtia toiminnan teorian muodoksi ja sovellukseksi työtoimintojen tutkimukseen. Se on osallistuva lähestymistapa, jossa siihen osallistuvat muokkaavat ja analysoivat omaa toimintaansa. Kehittävä työntutkimus ei tuota valmiita ratkaisuja ulkoapäin, vaan tuottaa työyhteisön sisällä välineitä ja malleja toiminnan kehittämiseen. (Engeström 1995, 11 – 12.)

Toimintatutkimuksen tapaan kehittävässä työntutkimuksessa analysoidaan ja kehitetään käytäntöjä yhdessä toimijoiden kanssa. Lähestymistapa korostaa kommunikaatio- ja sosiaalisia suhteita sekä painottaa, että organisaatiot ovat muodostuneet tuottaakseen jotain palvelua. Kehittävän työntutkimuksen metodeilla pyritään tehostamaan tätä palvelua. Keskeisenä metodina toimii esimerkiksi toimintajärjestelmän rakennemalli. (Kuvio 1.) (Heikkinen, Kontinen & Häkkinen 2006b, 62- 63.)

Kuvio 1. Toimintajärjestelmän rakennemalli (Heikkinen ym. 2006b, 62- 63.)

Toimintajärjestelmän rakennemallin avulla selvitetään yhdessä toimijoiden kanssa toiminnan kehittämiskohteita. Työn analysoinnissa käytetään lisäksi ekspansiivisen oppimisen sykliä, joka toimii myös kehittävän työntutkimuksen vaihemallina. (Kuvio 2.) Mallissa aluksi arvioidaan toimintaa ja kuvataan nykytilanne. Tämän jälkeen saatua aineistoa käytetään pohdittaessa kehittämiskohteita ja niiden tavoitteita sekä kehitetään uusia toimintamalleja, työvälineitä ja tapoja. Kun uusia menetelmiä sovelletaan käytäntöön, avataan mahdollisuus toiminnan muutokselle. Molemmat mallit eivät määrittele, miten työ pitäisi tehdä, vaan muutokset nousevat työyhteisöstä. (Heikkinen ym. 2006b, 63 – 66; Suojanen 1992, 40 – 41.) Mallit mahdollistavat siis työyhteisön kehittymisen omista lähtökohdistaan käsin.

Kuvio 2. Ekspansiivinen oppimissykli (Heikkinen ym. 2006b, 63 – 66.)

3.2 Toimintatutkimus prosessina

Toimintatutkimus poikkeaa tavanomaisesta tutkimuksesta. Tutkimuksen lähtökohtana voi olla arkisessa toiminnassa havaittu epäkohta, jota on tarvetta ryhtyä kehittämään. Tutkimus alkaa usein toiminnan reflektioivasta ajattelusta, mikä johtaa laajempiin ja yleisimpiin kysymyksiin. Toimintatutkimus hahmotetaan usein syklinä, johon kuuluvat sekä uutta rakentava, konstruoiva että toteutuneen arviointi, rekonstruoiva vaihe. Syklin vaiheet vuorottelevat kehämäisesti: suunnittelu, toiminta, havainnointi ja reflektointi. Kehittämistyö johtaa usein uuden kehittelyyn. Useat peräkkäiset syklit muodostavatkin toimintatutkimuksen spiraalin, jossa toiminta ja ajattelu liittyvät toisiinsa peräkkäisinä suunnittelun, toiminnan, havainnoinnin, reflektion ja uudelleensuunnittelun kehinä. (Heikkinen, Rovio ja Kiilakoski 2006c, 78 – 82.)

Heikkisen ym. (2006c, 82 – 83) mukaan toimintatutkimuksen taustalla on ajatus jatkuvasta edistyksestä, joka on länsimaisen modernismin perusajatus. Jatkuvan kehityksen idea on ollut valloilla aina 1700-luvulta saakka ja se ohjaa toimintaamme edelleen. Samalla tulee kuitenkin ottaa huomioon, että jatkuvan kehityksen ja toimintatutkimuksen aikaansaannokset ovat myös hävittäneet ja muuttaneet toimintatapoja niin, etteivät ne aina ole olleet positiivisia. Toimintatutkimuksella ei siis aina saavuteta hyvää, vaan joskus se voi tuottaa toiminnan tason heikentymistä. Tämä tulisikin ottaa huomioon suunniteltaessa kehittämiskohteita ja niiden toteutusmuotoja.

3.3 Toimintatutkimuksen luotettavuudesta

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan useimmiten validiteetin ja reliabiliteetin käsitteillä. Validiteetilla tarkoitetaan tutkimusmenetelmän ja –kohteen yhteensopivuutta ja reliabiliteetilla toistettavuutta. Toimintatutkimuksen validiteetin tekee hankalaksi se, että tulkinnat rakentavat sosiaalista todellisuutta. On siis mahdotonta tavoittaa sitä todellisuutta, johon väitteitä verrataan. Myös reliabiliteetti on mahdoton, sillä toimintatutkimuksella pyritään aina muutoksiin, eikä niiden välttämiseen. Saman tuloksen saavuttaminen uusintamittauksilla on siis toimintatutkimuksen periaatteiden vastaista. (Heikkinen & Syrjälä 2006, 147 – 148.)

Heikkisen ja Syrjälän (2006, 149) mukaan validiteetin käsite tulee korvata toimintatutkimuksessa validoinnin käsitteellä. Validoinnilla tarkoitetaan prosessia, jossa ymmärrys maailmasta rakentuu vähitellen. Taustalla on siis ajatus siitä, että inhimillinen tieto maailmasta perustuu kielen välityksellä tapahtuvaan tulkintaan. Koska tulkinta on sidoksissa aikaan ja paikkaan sekä kieleen, jokainen tulkinta voidaan tulkita uudelleen. Totuus on näin ollen jatkuvaa neuvottelua, keskustelua ja dialogia.

Suojasen (1992, 46 – 54) mukaan toimintatutkimusta arvioitaessa tulee kiinnittää huomioita sen edustavuuteen, yleistettävyyteen sekä siitä saatavaan hyötyyn ja tietoon. Heikkinen ja Syrjälä (2006, 149) sitä vastoin painottavat tutkimuksen arvioinnissa viittä periaatetta: historiallinen jatkuvuus, reflektiivisyys, dialektisuus, toimivuus ja havahduttavuus.

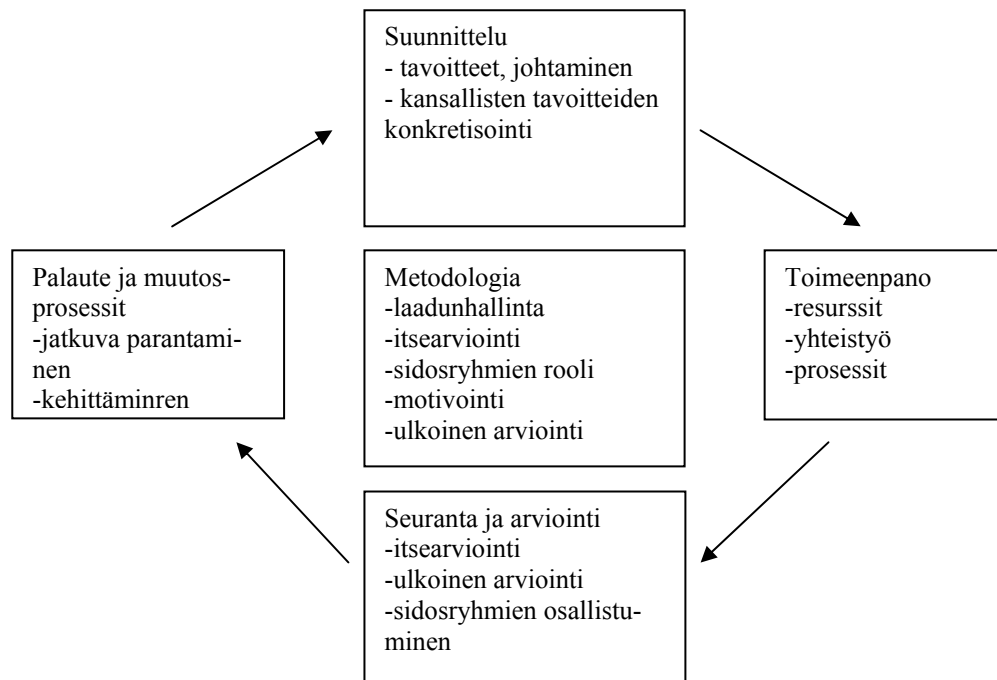
4. Yhteistyöverkoston arvioinnin ja kehittämissuunnitelman tavoitteet ja toteutus

MAHIS-yhteistyöverkoston kehittämistoiminnan käynnisti Koulutuksen arviointineuvoston ja Opetusministeriön toisen asteen koulutuksen arviointi-projekti keväällä 2006. Opetusministeriön ja Koulutuksen arviointineuvoston tavoitteena oli kerätä monipuolista tietoa lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyön järjestämisestä. Mäensivun ym. (2007, 21) mukaan arvioinnin lähtökohtana olivat yhteistyölle lainsäädännössä ja sen perusteluissa asetetut tavoitteet, joista keskeisimmät olivat opiskelijoiden mahdollisuus yksilöllisiin valintoihin ja joustaviin ja monipuolisiin koulutusohjelmiin sekä kansalaisten tasa-arvo laadukkaiden koulutuspalvelujen saamisissa.

Arvioinnissa kiinnitettiin huomiota siihen, millaisia tavoitteita koulutuksen järjestäjät ovat yhteistyölle asettaneet, kuinka ne on saavutettu ja miten ne aiotaan tulevaisuudessa saavuttaa. Lisäksi arvioinnissa painotettiin sitä, miten yhteistyön avulla kehitetään opetusta ja koulutuspalveluja, oppilaitosten osaamista sekä opetus- ja muiden voimavarojen tarkoituksenmukaista käyttöä. Arvioinnilla pyrittiin löytämään myös yhteistyössä onnistumisen edellytyksiä ja esteitä. Opetusministeriön toimeksiannossa arvioinnin tuli kattaa seuraavat sisällölliset alueet:

- yhteistyökäytännöt opetuksen järjestämisessä,
- opetustarjonta ja sen toteutuminen käytännössä,
- opiskelijoiden toteutuneet valinnat,
- opintojen hyväksilukeminen ja
- yhteistyön resursointi. (Mäensivu ym. 2007, 21.)

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä hankittava arviointiaineiston laadinnan kehyksenä toimi Euroopan komission hyväksymä Common Quality Assurance Framework (COAF) –malli (kuvio 3). Malli on tarkoitettu erityisesti laadun kehittämiseen ja toiminnan parantamiseen seurannan ja arvioinnin avulla. Mallissa on tärkeää, että arvioitavana olevan organisaation jäsenet ja sen eri sidosryhmät osallistuvat arviointiin. (Mäensivu ym. 2007, 23.)

Kuvio 3. CQAF-malli (Mäensivu ym. 2007, 23.)

CQAF-malli pohjautuu jatkuvan oppimisen käsitteeseen. Keskeistä mallille on sen osa-alueet: suunnittelu, toteutus sekä arviointi- ja palautemenettelyt. Jokaiselle osa-alueelle on määritelty laatuksiteerit, joilla kiinnitetään huomiota laadun kannalta keskeisiin tekijöihin. Mallin avulla voidaan kiinnittää huomiota kriittisiin kohtiin sekä tunnistaa vahvuudet ja parantamiskohteet. Malliin pohjautuen Koulutuksen arviointineuvosto laati tiedonkeruun menettelytavat, joilla pyrittiin hankkimaan tietoa yhteistyön kulusta, tavoitteenasettelusta, suunnittelusta, tuloksista ja muutosmekanismeista. (Mäensivu ym. 2007, 23 – 24.)

Arviointi toteutettiin kehittävän arvioinnin periaatteiden mukaan ja siinä painotettiin koulutuksen järjestäjien aktiivista osallistumista, arvioinnin avoimuutta ja monitahoisuutta. Arviointi toteutettiin kolmivaiheisena. Yhteistyössä toimivien koulutuksen järjestäjien tuli laatia yhteistyön toiminnallinen kuvaus ja koota määrällisiä tietoja Koulutuksen arviointineuvoston antaman ohjeistuksen mukaisesti. Toiminta- ja tuloskuvausten tuli sisältää yleiskuvaus yhteistyön rakenteesta, toiminnasta ja sen johtamisesta, toteutuksesta ja seurannasta, sekä määrällisiä tietoja kaksois-/kolmoistutkimuksen ja muiden opintojen suorittamisesta ja opiskelijamäärästä. (Liite 1.)

Toiminta- ja tuloskuvausten jälkeen koulutuksen järjestäjien kokoama monitahoinen arviointiraati laati laadittujen kuvausten pohjalta yhteistyöverkoston toiminnan itsear-

vioinnin, jossa arviointikohteittain määriteltiin yhteistyön vahvuudet, parantamisalueet ja kriittiset kohdat. Raadissa oli osallisena koulutuksen järjestäjien edustajia, oppilaitosten rehtoreita, opinto-ohjaajia, opettajia sekä opiskelijoita ja heidän huoltajiaan. Arviointiraadin kokoama itsearviointi palautettiin Koulutuksen arviointineuvostolle, joka analysoi arviointiaineistot laadittujen kriteerien mukaisesti. Ennen lopullisen arviointiraportin valmistumista koulutuksen järjestäjien edustajilla oli mahdollisuus antaa palautetta raportista. Lopulliseen muotoonsa arviointiraportti laadittiin syksyllä 2007. (Mäensivu ym. 2007.)

Koulutuksen arviointineuvoston ohjeiden mukaisesti laaditun itsearvioinnin jälkeen on laadittava yhteistyötoiminnan kehittämissuunnitelma. Suunnitelman tavoitteena on paneutua erityisesti arvioinnissa esille nousseiden yhteistyötoiminnan parantamisalueisiin sekä kriittisiin kohtiin. Suunnitelman tulee sisältää yhteistyön toimintaympäristöanalyysi, jossa tulee tarkastella suunnittelun ja johtamisen, käytännön järjestelyjen sekä seurannan ja arvioinnin näkökulmia. Lisäksi suunnitelmassa on määriteltävä kehittämistoiminnan tavoitteet, aikataulu, vastuut, päätöksenteko ja organisointi sekä sen palaute ja seuranta.

Yhteistyöverkoston kehittämissuunnitelma laadinta aloitettiin yhteistyössä kaikkien verkostoon kuuluvien oppilaitosten kanssa. Kehittämissuunnitelman suunnittelusta ja laadinnasta vastasi MAHIS-työryhmä, joka koostuu oppilaitosten opinto-ohjaajista tai muista oppilaitosten määräämistä henkilöistä sekä yhteistyöverkoston koordinaattorista. Lukuvuosien 2006 – 2007 ja 2007 – 2008 aikana arvioinnista esille nousseita kehittämiskohteita pyrittiin tarkastelemaan CQAF-mallin mukaisesti työryhmän kokouksissa ja pohtimaan niitä yhteisesti eri oppilaitosten näkökulmista. Muutamaa kehittämiskohdetta pyrittiin lukuvuosien aikana tarkastelemaan laajemminkin, mutta koska kehittämistoiminta ei ollut suunnitelmallista ja vastuutettua, yritykset toiminnan kehittämiseksi epäonnistuivat. Tästä syystä päädyttiin laatimaan kattava toiminnan kehittämissuunnitelma, jossa priorisoidaan ja määritetään kehittämistoiminnan tavoitteet. Lisäksi suunnitelmassa tarkastellaan yleisesti yhteistyöverkoston kehittämistoiminnan päätöksentekoa, organisointia sekä toiminnan seuranta ja arviointia. Kehittämistoimintojen ajoitusta, eri toimijoiden vastuuta ja tavoitteiden seuranta tarkastellaan yhteisesti vielä tulevan lukuvuoden aikana. Systemaattisen suunnitelman tavoitteena on saada oppilaitokset sitoutumaan toiminnan kehittämiseen ja refleктоimaan tehokkaammin omaa toimintaansa.

5. Yhteistyöverkoston kehittämissuunnitelma

Yhteistyöverkoston kehittämissuunnitelmassa tarkastellaan yhteistyötoiminnan kehittämiskohteita Koulutuksen arviointineuvoston antamien ohjeiden mukaisesti. Koulutuksen arviointineuvoston mukaan koulutuksen järjestäjien yhteistyön toimintamallien kehittämissuunnitelmissa tulee käsitellä seuraavat asiat:

- 1) toimintaympäristöanalyysi
- 2) kehittämiskohteiden priorisointi ja tavoitteiden määrittäminen
- 3) kehittämistoiminnan vaiheet, ajoitus, eri toimijoiden vastuut ja seuranta
- 4) päätöksenteko ja organisointi
- 5) seuranta ja arviointi (Mäensivu 2007, 140.)

MAHIS-yhteistyöverkoston kehittämissuunnitelman lähtökohtana toimii toimintaympäristöanalyysi, jossa paneudutaan erityisesti yhteistyön suunnittelun ja johtamisen, käytännön järjestelyjen sekä tarpeiden ennakoinnin ja seurannan näkökulmiin. Toimintaympäristöanalyysin pohjalta priorisoidaan ja määritetään kehittämistoiminnan tavoitteet sekä pohditaan yleisesti kehittämistoiminnan päätöksentekoa, organisointia ja seuranta. Käytännön suunnitelma tavoitteiden ajoituksesta, vastuusta ja niiden seurannasta ja arvioinnista laaditaan yhteistyössä oppilaitosten kanssa tulevan lukuvuoden aikana.

5.1 Toimintaympäristöanalyysi

5.1.1 Suunnittelu ja johtaminen

Opetussuunnitelmien kehittäminen

Keskeinen suunnittelun ja johtamisen kehittämiskohde on opetussuunnitelmien kehittäminen. Opintojen hyväksilukumahdollisuudet ammatillisissa aineissa ovat vähäiset, vaikka perustutkintojen ammatillisissa opinnoissa on vastaavanlaisia opintokokonaisuuksia lukion opetussuunnitelmaan verrattuna. Koska mm. Opetusministeriön (2004, 10) mukaan Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2003 – 2008 keskeisenä kehittämiskohteena on opintojen tunnistamisen ja tunnustamisen kehittäminen jokaisella kouluasteella, opetussuunnitelmia tulisi pyrkiä tarkastelemaan

osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen näkökulmista ja **kirjaamaan mahdolliset hyväksiluettavat opinnot/kurssit**. Näin välttyttäisiin päällekkäisyyksiltä ja opiskelija voisi valintansa mukaan opiskella tietyt kurssit/opinnot joko lukiossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa. (Mustonen 2006, 18.)

Sekä lukion että ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelmissa on useita valtakunnallisiin opetussuunnitelmiin kirjaamattomia opintojen etenemisesteitä. Tämä hidastaa turhaan opiskelijan opintojen etenemistä ja tutkintoon valmistumista. Tästä syystä opetussuunnitelmista pitäisi myös pyrkiä **karsimaan turhat kurssien/opintojen etenemisesteet**, jotka eivät ole valtakunnallisten opetussuunnitelmien mukaisia. Koska opiskelija suorittaessaan kahden oppilaitoksen opintoja, ei pysty valitsemaan kursseja/opintoja numero- tai etenemisjärjestyksessä, etenemisesteiden poistaminen on tärkeää. Opettajien tulisi opetuksessaan huomioida entistä paremmin eri tiedoin ja taidoin varustetut opiskelijat. (Mustonen 2006, 18; Mäensivu ym. 2007, 61.)

Yhteistyötoiminnan järjestäminen vaihtojaksojärjestelmän mukaisesti vaatii opintojen huolellista jaksottelua. Koko MAHIS-yhteistyöverkoston toiminnan aikana opintojen jaksottelu, erityisesti joissakin ammatillisissa perustutkinnoissa on osoittautunut merkittäväksi haasteeksi. Jotta oppilaitosten välinen yhteistyö voisi toimia ja opiskelija saisi tarvittavat opinnot suoritettua sovitussa aikataulussa, opetussuunnitelmien **jaksotteluun tulisi paneutua** entistä paremmin. Erityisesti tämä koskee ammatillisia perustutkintoja, joissa on usean opintoviikon mittaisia opintokokonaisuuksia. Nämä opintokokonaisuudet tulisi pyrkiä pilkkomaan pienempiin osakokonaisuuksiin, mielellään jopa niin, että opiskelijan on mahdollista suorittaa yksittäisiä opintoviikkoja. Tämä edesauttaisi opiskelijan opintojen kokoamista ja suoritustietojen seurantaan. (Mustonen 2006, 17.)

Oppilaitosten työjärjestykset ovat yksi keskeinen yhteistyötoiminnan onnistumisen edellytys. Tämän vuoksi oppilaitosten tulisi entistä tiiviimmin **tarkastella työjärjestyksiä ja niihin liittyviä mahdollisia ongelmakohtia**. Oppilaitosyhteistyöhön liitetyt negatiiviset näkemykset johtuvat osittain myös siitä, etteivät aiemmat työjärjestyskäytännöt sovi oppilaitosyhteistyöhön. Koska työjärjestyksiä ei ole tarkasteltu yhteistyön näkökulmasta, työjärjestysten laatiminen voi olla ongelmallista. Tästä johtuen jokaisen oppilaitoksen tulisi tarkastella työjärjestyskäytäntöjään ja ottaa entistä paremmin huomioon oppilaitosyhteistyön ja sen vaatimat periaatteet. Laajamittainen toiminnan

tarkastelu edesauttaisi myös opintojen jaksottelun hankaluuksia erityisesti ammatillisella puolella. (Mustonen 2006, 17.)

Erilaiset opiskelu- ja oppimistavat ovat tulleet osaksi opetuksen arkea. Myös opetussuunnitelmien tulisi ottaa huomioon entistä enemmän erilaiset tavat oppia ja omaksua tietoa. **Etä- ja verkko-opiskelumahdollisuuksia tulisi kehittää** ja tarjota osana lähiopetusta. Itä-Suomen oppimisverkoston, ISO-verstaan kurssitarjontaa olisi hyödynnettävä ja tarjottava opiskelijoille mahdollisuuksia suorittaa valitsemiaan opintoja itsenäisesti verkossa. (Mustonen 2006, 18; Mäensivu ym. 2007, 61.)

Yksilöllisempien ja joustavampien opiskelu- ja oppimismuotojen kehittäminen

Ammatillisten oppilaitosten etä- ja itsenäiset opiskelumahdollisuudet ovat lukioon verrattuna pienet. Tästä syystä myös ammatillisen puolen opintoja tulisi laatia niin, että ne olisivat suoritettavissa itsenäisesti mm. verkossa opiskellen. Verkko-opintoja mahdollistavia toimijoita tulisi hyödyntää tehokkaammin ja pyrkiä laatimaan **opiskelijoille entistä laajemmat mahdollisuudet suorittaa opintoja joustavasti** omien tavoitteiden ja aikataulun mukaisesti. (Mäensivu ym. 2007, 113.)

Opiskelijoiden opintosuunnitelmissa tulisi pyrkiä **mahdollisimman avoimeen ja joustavaan käytäntöön**. Opiskelijoiden tulisi saada mahdollisuus suorittaa opintojaan niin, että he voisivat siirtyä jaksoittain eri tutkinnon ja/tai oppilaitoksen opintoihin. Myös työssäoppiminen ja sen suorittamisen ajankohdat tulisi mahdollistaa niin joustaviksi, että opiskelijalla olisi mahdollisuus suorittaa työssäoppimista yksilöllisinä aikoina. (Mustonen 2006, 18.)

Oppilaitosten tulisi pyrkiä huomioimaan entistä paremmin erilaisia opiskelijoiden opintopolkuja ja –suunnitelmia. Tavanomaisten MAHIS-tutkintoyhdistelmien lisäksi opiskelijoilla tulisi olla **mahdollisuus suorittaa tutkintoja omien tavoitteidensa mukaisesti**. Kolmoistutkintojen lisäksi opiskelijat voisivat suorittaa esim. kaksi ammatillista perustutkintoa sekä lukion oppimäärä ja ylioppilastutkinto. Joustavuus ja opintojen henkilökohtaistaminen ovat avainasemassa. (Mustonen 2006, 18; Mäensivu ym. 2007, 108.)

Asenneilmapiirin kehittäminen ja yhteistyöverkoston yhteisiin käytänteisiin sitouttaminen

MAHIS-yhteistyöverkoston tulisi pyrkiä luomaan myönteistä asennetta sekä opettajien että opiskelijoiden keskuudessa. Myönteinen asenne ja suhtautuminen tavanomaisesta opiskelusta poikkeavaan opiskeluun sitouttaisi entistä vahvemmin oppilaitosten yhteisiin periaatteisiin ja käytänteisiin. Tämän vuoksi **myönteisen asenteen kehittäminen** on tärkeää ja siihen tulisi jokaisessa oppilaitoksessa panostaa nykyistä enemmän. Mäensivun ym. (2007, 110) mukaan toisen asteen henkilöstön vaihto- ja tutustumisjaksot toisiin oppilaitoksiin sekä yhteiset pedagogiset hankkeet ja toisilta oppimisen mahdollisuudet karsisivat turhia ennakkoluuloja oppilaitosten välillä.

Lukioiden yhteisen kurssitarjonnan kehittäminen

Kaikilla lukioilla ei ole mahdollisuuksia laajaan ja monipuoliseen kurssitarjontimeen. **Lukioiden osittain yhteinen kurssitarjonta** parantaisikin huomattavasti oppilaitoksen kurssitarjottimen voimavaroja ja resursseja. Yhteisellä kurssitarjottimella lukiot voisivat mahdollistaa erikoisempien kurssien tarjonnan mm. kielten osalta. Tällöin opetushenkilöstö toimisi vain yhdessä lukiossa ja muut lukiot saisivat opetuksen virtuaalisesti. Kursseja voitaisiin toteuttaa näin pienilläkin opiskelijamäärillä ja kaikilla lukiolaisilla olisi yhdenmukaiset mahdollisuudet suorittaa erikoisempia kursseja. (Mäensivu ym. 2007, 108.)

Yhteistyön laajentaminen esim. eri kouluasteiden oppilaitoksiin

MAHIS-yhteistyöverkoston toiminta keskittyy tällä hetkellä lähes pelkästään toisen asteen koulutuksen väliseksi yhteistyöksi. Ylä-Savossa toimivan ammattikorkeakoulun kanssa olisi kuitenkin tärkeä sopia myös yhteistyömuodoista, sillä on oletettavaa, että suurin osa MAHIS-yhteistyöverkoston opiskelleista hakeutuu jatko-opintoihin. Alueen elinvoimaisuuden kehittämiseksi sekä työvoiman turvaamiseksi olisikin tärkeää, että **toisen ja korkea-asteen oppilaitokset toimisivat yhteistyössä** ja sopisivat esim. mahdollisista opintojen hyväksiluvuista jatko-opintoihin siirryttäessä tai tutustumisjaksoista korkeakoulun opintoihin. (Mustonen 2006, 15.)

5.1.2 Käytännön järjestelyt

Opiskelijatietojärjestelmien kehittäminen

Tiedonsiirto on olennainen osa oppilaitosten yhteistyökäytäntöjä. Käytäntöjen toimivuuden kannalta tiedonsiirtoa varten tarvitaan yhdenmukaiset käytännöt sekä sitä tukevat tiedonsiirtojärjestelmät. Oppilaitosten tiedonkulun peruseriaatteena tulisi olla se, että opiskelijoiden asiassa tieto oppilaitoksesta toiseen kulkee riittävän nopeasti ja tehokkaasti. Tällöin tarvittaisiin yhteistyöverkoston **yhteinen opiskelijatietojärjestelmä**, josta sekä ohjaushenkilöstö että opiskelijat näkisivät molempien tutkintojen suoritustiedot välittömästi annetun arvioinnin jälkeen. Opiskelijalla avautuisi näin mahdollisuus olla tietoinen omista suorituksistaan reaaliajassa sekä saada tarvittavaa tietoa opintoihin liittyvien valintojen tueksi. Tämä kehittäisi opiskelijan itseohjautuvuutta ja parantaisi hänen opiskelujensa suunnitelmallisuutta. (Mustonen 2006, 18; Mäensivu ym. 2007, 68.)

Tiedonkulun parantaminen erityisesti opiskelijahuollollisissa asioissa

Oppilaitosyhteistyössä on tärkeää, että opiskelijoihin liittyvissä asioissa tieto oppilaitoksesta toiseen kulkee reaaliajassa. Erityisesti oppilaitoksen ohjaushenkilöstön olisi saatava tieto riittävän ajoissa esimerkiksi poissaoloista. Siten voitaisiin puuttua mahdollisiin opintojen ongelmiin ajoissa. Myös opiskelijahuoltoalaverit yhdessä kahden oppilaitoksen opiskelijahuoltohenkilöstön välillä tietyin väliajoin parantaisivat **tiedon siirtoa opiskelijoiden opiskelijahuollollisissa asioissa**. Näin voitaisiin ennaltaehkäistä mahdollista opintojen keskeyttämistä. (Mustonen 2006, 19 ;Mäensivu ym. 2007, 108.)

Työmäärän ja vastuun jakaminen

MAHIS-yhteistyöverkosto on tuonut jokaiseen oppilaitokseen huomattavan lisätyömäärän, mikä näkyy erityisesti rehtorin ja opinto-ohjaajan työssä. Verkoston yhteisestä koordinaattorista huolimatta suunnittelun ja opinto-ohjauksen tarve on lisääntynyt oppilaitostasolla. Työmäärän tasoittamiseksi oppilaitosten sisällä tulisi pohtia **työnjakoa sekä vastuuta**, jotta yhteistyötoiminnan järjestelyt ja kehittäminen eivät ole vain

rehtorin ja opinto-ohjaajan vastuulla. Mm. ryhmäohjaajien ja muun opetushenkilöstön ammattitaitoa tulisi hyödyntää entistä enemmän. (Mäensivu ym. 2007, 108.)

Yhteisistä opiskelijan opiskeluun ja opetukseen liittyvistä käytänteistä sopiminen

Jo MAHIS-yhteistyön alkuajoista lähtien oppilaitokset ovat sopineet opiskelijan näkökulmasta keskeisistä käytänteistä ja ohjeista. Mm. opiskelijoiden ruokailu, koulumatkat, terveydenhoito, opiskelumateriaalien hankinta ja opintoihin ilmoittautuminen on kirjattu MAHIS-opinto-oppaaseen kaikkien tiedoksi. Muissa asioissa on sovittu toimittavat ”talon tavalla” –periaatteella. Tämä aiheuttaa kuitenkin sen, että opiskelijat ovat eri oppilaitoksissa opiskellessaan hyvin eriarvoisessa asemassa mm. arvosanojen korottamisen taikka poissaolojen kirjaamisen suhteen. Opiskelija saattaa siis lukuvuoden aikana olla eri oppilaitoksissa opiskellessaan erilaisten sääntöjen ja ohjeiden alaisena. Erilaiset säännöt ja käytännöt aiheuttavat turhaa epäselvyyttä, joka hämmentää opiskelijoita. Tästä johtuen oppilaitosten olisi tärkeä sopia **yhteiset säännöt ja ohjeet kaikista opiskelijan opiskeluun liittyvistä asioista**. Yhteiset pelisäännöt mahdollistaisivat sen, että kaikki MAHIS-yhteistyöverkoston opiskelijat olisivat samojen oikeuksien ja velvollisuuksien alaisina riippumatta siitä, missä oppilaitoksessa opiskelija kulloinkin opiskelee. (Mustonen 2006, 17; Mäensivu ym. 2007, 109.)

5.1.3 Yhteistyön tarpeiden ennakointi, seuranta ja palaute

Opiskelijoilta ja muilta yhteistyöverkoston toimijoilta on kerätty palautetta toiminnan kehittämiseksi. Opiskelijoilta kerättäviä palautemenetelmiä ja niistä saatua palautetietoa tulisi kuitenkin kehittää ja hyödyntää entistä paremmin. Myös palautteen mukaisiin kehittämiskohteisiin tulisi puuttua nopeammin. Opiskelijoilta tulisi kerätä palautetta systemaattisesti vähintään kaksi kertaa vuodessa ja siten, että se tapahtuisi esimerkiksi sähköisenä. Lisäksi saatua palautteeseen pitäisi reagoida välittömästi ja pyrkiä korjaamaan mahdolliset kehittämiskohteet. Saatua palautetta tulisi käsitellä jokaisessa oppilaitoksessa siten, että rehtorit, opinto-ohjaajat, opettajat ja opiskelijoiden edustajat olisivat läsnä. Myös koulutuksen järjestäjille tulisi antaa tietoa palautteen tuloksista ja sen pohjalta tehdyistä kehittämistoimenpiteistä. (Mustonen 2006, 19; Mäensivu ym. 2007, 69 – 71, 113.)

Laajat ja systemaattiset palautteet antavat kattavaa tietoa yhteistyötoiminnan kehittämiseksi. Tästä syystä systemaattista ja yhteistä palautejärjestelmää pitäisi pyrkiä kehittämään sekä luotava siitä helposti saatavissa oleva. Kahden tutkinnon suorittajien työllistyminen tai jatko-opintoihin hakeutuminen ovat asioita, joista olisi hyvä saada tietoa yhteistyötoiminnan kehittämiseksi. (Mustonen 2006, 19 – 20.)

5.2 Kehittämiskohteiden priorisointi ja tavoitteiden määrittäminen

Oppilaitosten yhteistyösopimus ohjaa yhteistyöverkoston tavoitteita ja toimintaa. Asetetut tavoitteet ovat hyvin pitkälti laadullisia tavoitteita, joiden mukaan pyritään tarjoamaan opiskelijoille erilaisia mahdollisuuksia suorittaa eri tutkintojen opintoja. Lisäksi tavoitteena on laajentaa ja syventää opintoja toisen oppilaitoksen kursseilla sekä turvata harvinaisempien kurssien tarjonta.

MAHIS-yhteistyöverkoston kehittämistoiminnan tavoitteet voidaan priorisoida ja määritellä toimintaympäristöanalyysistä, jossa on hyödynnetty itsearvioinnin ja Koulutuksen arviointineuvoston arviointiraportin tuloksia. (Mäensivu ym. 2007.) (Taulukko 1.)

Toimintaympäristön suunnittelun ja johtamisen osa-alueen tavoitteet:

- opetussuunnitelmien kehittäminen
- entistä yksilöllisempien ja joustavimpien opiskelu- ja oppimismuotojen kehittäminen
- asenneilmapiirin kehittäminen ja yhteistyöverkoston yhteisiin käytänteisiin sitouttaminen
- lukioiden yhteisen kurssitarjonnan kehittäminen
- yhteistyön laajentaminen esim. eri kouluasteiden oppilaitoksiin

Toimintaympäristön käytännön järjestelyihin liittyvät tavoitteet:

- opiskelijatietojärjestelmien kehittäminen
- tiedonkulun parantaminen, erityisesti opiskelijahuollollisissa asioissa
- työmäärän ja vastuun jakaminen
- yhteisistä opiskelijan opiskeluun ja opetukseen liittyvistä käytänteistä sopiminen

Yhteistyön tarpeiden ennakoinnin, seurannan ja palauteprosessien tavoitteet:

- palautteen hankintamenetelmien kehittäminen
- palautteen parempi hyödyntäminen
- palautteen selkeämpi tiedottaminen eri toimijoille
- yhteistyöverkoston vaikuttavuuden arvioinnin laatiminen

Taulukko 1. MAHIS-yhteistyöverkoston kehittämistoiminnan tavoitteet

Ensisijaiset kehittämiskohteet ja niiden tavoitteet nousevat yhteistyön käytännön järjestelyihin liittyvistä asioista. Tällä hetkellä opiskelijat ovat monen käytännön opiskeluun ja opetukseen liittyvissä asioissa eriarvoisessa asemassa oppilaitoksesta riippuen, joten yhdenmukaiset käytänteet tulisi sopia mahdollisimman pian. Myös tiedonkulun ja tietojen siirtämisen kehittäminen vaikuttavat niin paljon yhteistyön sujuvuuteen ja opiskelijoiden opiskeluun, että siihen tulisi laatia yhdenmukaiset käytänteet. Lisäksi työtehtävien selkeämpi vastuuttaminen helpottaisi yhteistyön sujuvuutta, jotta välttyttäisiin päällekkäisiltä toiminnoilta sekä eri tilanteiden aiheuttamista epäselvyyksistä.

Käytännön järjestelyjen kehittämisen jälkeen on mahdollista paneutua suunnittelun ja johtamisen kehittämiskohteisiin ja sen tavoitteisiin. Suunnittelun ja johtamisen kehittä-

tämiskohteet ovat kohteita, joiden kehittäminen tapahtuu pienin askelin ja jossa oppilaitoksen johto on merkittävässä roolissa. Tästä syystä tavoitteiden saavuttamisen aikataulu on oltava tarpeeksi väljä, jotta kehittämiskohteet tulevat todella osaksi oppilaitoksen arkea ja toimintatapoja. Myös palautetiedon systemaattisempi jäsentely on tärkeä laatia hyvin suunnitellen ja hyödyntää siinä aiemmin saatuja kokemuksia.

Määrällisiä tavoitteita yhteistyöverkoston toiminnalle ei ole aiemmin asetettu. Koulutuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2003 – 2008 on asetettu 10 %:n lukio-opintojen ja ammatillisen perustutkinnon samanaikaisesti suorittamisesta. Tätä prosenttilukua voitaisiin pitää myös yhteistyöverkoston tavoitteena siten, että 10%:a ikäluokastaan tulee osallistumaan MAHIS-yhteistyöverkoston tarjoamiin opiskelumahdollisuuksiin joko siten, että opiskelija suorittaa kaksois-/kolmoistutkinnon taikka osan toisen tutkinnon/oppilaitoksen opinnoista.

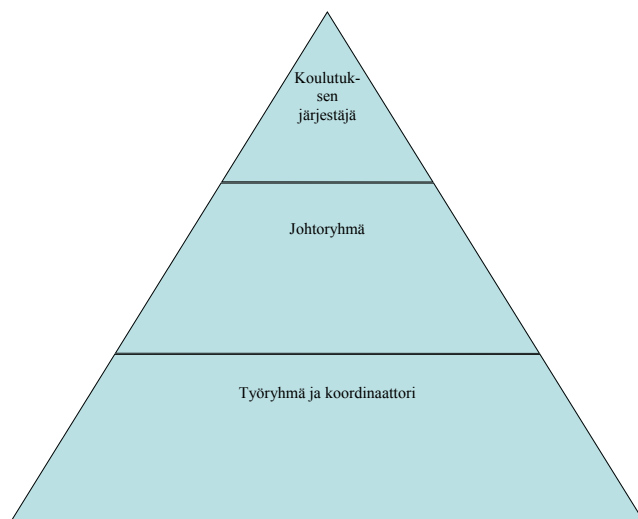
5.3 Kehittämistoiminnan vaiheet, ajoitus, eri toimijoiden vastuut ja seuranta

Yhteistyöverkoston kehittämistoiminnan käytännön suunnitelma laaditaan liitteen 2. mukaisesti. Suunnitelmassa tarkastellaan kunkin kehittämistoiminnan tavoitteen ajoitusta, toimijoita, vastuutahoja sekä sen seuranta ja arviointia. Koska käytännön suunnitelma liittyy keskeisesti oppilaitosten jokapäiväiseen toimintaan, suunnitelmaa tul- laan vielä tarkastelemaan tulevan lukuvuoden aikana oppilaitosten rehtoreiden, opin- to-ohjaajien sekä muun opetushenkilöstön kokoontumisissa. Tavoitteena on täyttää liitteen 2. taulukko kunkin kehittämistoiminnan tavoitteen osalta ja siten tehdä kehittä- mistöiminnasta suunnitelmallista ja vastuutettua.

5.4 Päätöksenteko ja organisointi

Ylä-Savon toisen asteen oppilaitosten ylläpitäjät ovat sopineet sopimuksin yhteistyös- tä. Yhteistyön kehittämisestä ja kustannusten jakamisesta päättää johtoryhmä, johon kuuluvat oppilaitosten rehtorit. Johtoryhmä tekee esityksiä koulutuksen järjestäjille hankkeen laajentamisesta ja muista asioista, joihin sillä itsellään ei ole toimivaltaa. Yhteistyön käytännön toiminnasta vastaa työryhmä, johon kuuluvat oppilaitosten opinto-ohjaajat tai muut oppilaitosten valitsevat edustajat sekä yhteistyön koordinaat-

tori. Työryhmä valmistelee johtoryhmässä päätettävät asiat ja tekee esityksiä toiminnan kehittämistä. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Yhteistyöverkoston hallinnollinen organisaatio

Kehittämissuunnitelman hyväksyy MAHIS-johtoryhmä, joka tarvittaessa pyytää päätöksen koulutuksen järjestäjältä. MAHIS-johtoryhmä päättää suunnitelman kehittämiskohteiden vaiheista, aikatauluista ja vastuista. Johtoryhmä nimeää tarvittaessa vastuushenkilöt, jotka vastaavat tietyn kehittämiskohteen toteutuksesta ja seurannasta. Koordinaattori vastaa kehittämissuunnitelman laadinnasta ja sen päivittämisestä sekä oppilaitosten yhteisten kehittämiskohteiden tavoitteiden saavuttamisesta. Kunkin oppilaitoksen rehtori ja opinto-ohjaaja vastaavat oppilaitoksensa sisällä kehittämiskohteiden suunnittelusta ja toteutuksesta oppilaitoksessaan. He myös vastaavat oppilaitoksensa opetushenkilöstön tiedottamisesta sekä ohjaavat ja seuraavat tavoitteiden saavuttamisesta.

5.5 Seuranta ja arviointi

MAHIS-yhteistyöverkoston kehittämissuunnitelmaa ja sen tavoitteiden saavuttamista seurataan ja arvioidaan vuosittain. Sekä MAHIS-työryhmän että –johtoryhmän kokouksissa tarkastellaan saavutettuja tuloksia sekä arvioidaan kehittämiskohteiden kehittymistä oppilaitosten arjessa. Koordinaattori vastaa siitä, että kehittämissuunnitelma ja sen tavoitteet ovat tarkasteltavana vuosittain. Rehtorit ja opinto-ohjaajat puolestaan siitä, että kehittämiskohteiden tavoitteita käydään läpi oppilaitoksissa ja niitä pyritään

tuomaan oppilaitosten jokapäiväiseen toimintaan. Lisäksi he vastaavat oman oppilaitoksensa opetushenkilöstön tiedottamisesta sekä ohjaavat ja seuraavat kehittämiskohteiden tavoitteiden saavuttamista.

6. Yhteenveto

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyön keskeiset tavoitteet kansallisella tasolla ovat tarjota opiskelijoille mahdollisuudet yksilöllisiin valintoihin ja joustaviin ja monipuolisiin koulutusohjelmiin sekä edistää kansalaisten tasa-arvoa laadukkaiden koulutuspalvelujen saannissa. Nämä kansalliset tavoitteet on saavutettu, kun Ylä-Savon toisen asteen oppilaitokset ovat ylläpitäneet MAHIS-yhteistyöverkostoa vuodesta 2002. Oppilaitosten yhteistyössä toteuttamat opinnot ovat ajankohtaisia sekä yksilölle, työelämälle ja yhteiskunnalle. Tästä syystä yhteistyötä tulee edelleen kehittää sekä pyrkiä parantamaan mahdollisia yhteistyön heikkouksia.

Koulutuksen arviointineuvosto käynnisti opetusministeriön toimeksiantamana toisen asteen koulutuksen yhteistyön arvioinnin. Arvioinnin tehtävänä oli tuottaa monipuolista arviointitietoa lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyöstä opetuksen järjestämisessä. Arvioinnin lähtökohtana olivat yhteistyölle lainsäädännössä ja sen perusteluissa asetetut tavoitteet. Arviointi toteutettiin kehittävän arvioinnin periaatteiden mukaan siten, että arviointiprosessin jälkeen yhteistyössä toimivien oppilaitosten tuli laatia yhteistyötoiminnan kehittämissuunnitelma.

Ylä-Savon toisen asteen MAHIS-yhteistyöverkoston kehittämissuunnitelma käsitteli yhteistyötoiminnan kehittämistyön painopistealueita sekä sen tavoitteita. Suunnitelman lähtökohtana olivat sekä Koulutuksen arviointineuvoston toimeenpanema toisen asteen koulutuksen yhteistyön arviointiprosessi että yhteistyöverkoston laatima itsearviointiraportti. Arvioinnista laadittiin toimintaympäristöanalyysi, jossa tarkasteltiin erityisesti yhteistyön suunnittelun ja johtamisen, käytännön järjestelyjen sekä tarpeiden ennakoinnin ja seurannan näkökulmia. Toimintaympäristöanalyysin pohjalta laadittiin kehittämistoiminnan tavoitteet sekä pohdittiin kehittämistoiminnan päätöksentekoa, organisointia sekä sen seuranta ja arviointia. Toiminnan kehittämisen toteutusta, vastuita, ajoitusta sekä tavoitteiden seuranta ja arviointia tullaan tarkastelemaan vielä tulevan lukuvuoden aikana. Oppilaitosten yhteisesti suunnittelema tavoitteiden saavuttamisen suunnitelma tuottaa parhaimman tuloksen yhteistyötoimintaa kehitettäessä.

Kehittämissuunnitelman tavoitteiden toteutuksesta vastaavat MAHIS-yhteistyöverkoston oppilaitokset. Tavoitteiden saavuttamisessa jokainen yhteistyöverkoston kuuluva oppilaitos ja sen johto ovat avainasemassa. Toiminnan kehittäminen ei ole mahdollista ulkoapäin, vaan tavoitteiden vieminen käytäntöön vaatii kehittämiseen sitoutunutta oppilaitoksen henkilöstöä. Vain siten kehittämiskohteiden tavoitteet voidaan saavuttaa sekä luoda laadukkaita koulutuspalveluja Ylä-Savon alueen opiskelijoille.

7. Lähteet

- Engeström, Y. 1995. Kehittävä työntutkimus: perusteita, tuloksia ja haasteita. Painatuskeskus Oy: Helsinki.
- Heikkinen, H. L. T. 2006a. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa H. T. L. Heikkinen, E. Rovio & L. Syrjälä (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Dark Oy: Vantaa, 16 – 38.
- Heikkinen, H. L. T., Kontinen, T. & Häkkinen, P. 2006b. Toiminnan tutkimisen suuntauokset. Teoksessa H. T. L. Heikkinen, E. Rovio & L. Syrjälä (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Dark Oy: Vantaa, 39 – 76.
- Heikkinen, H. L. T., Rovio, E. & Kiilakoski, T. 2006c. Toimintatutkimus prosessina. Teoksessa H. T. L. Heikkinen, E. Rovio & L. Syrjälä (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Dark Oy: Vantaa, 78 – 93.
- Heikkinen, H. L. T. & Syrjälä, L. 2006. Tutkimuksen arviointi. Teoksessa H. T. L. Heikkinen, E. Rovio & L. Syrjälä (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Dark Oy: Vantaa, 144 – 162.
- Laki ammatillisesta koulutuksesta (1998/630).
- Lukiolaki (1998/629).
- MAHIS-yhteistyöverkoston sopimus. 2006.
- Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Teoksessa J. Metsämuuronen (toim.) Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Gummerus Kirjapaino Oy: Jyväskylä, 80 – 147.

- Mustonen, T. 2006. Lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyö opetuksen järjestämisessä. Itsearviointiraportti. Toisen asteen oppilaitoksen yhteistyöverkosto MAHIS.
- Mäensivu, K., Mäenpää, H., Määttä, M., Volanen, M., Knubb-Manninen, G., Mehtäläinen, J. & Räisänen, A. 2007. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyö opetuksen järjestämisessä. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 23. Gummerus Kirjapaino Oy: Vaajakoski.
- Opetusministeriö. 2004. Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustaminen koulutusjärjestelmässä. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004: 27. Yliopistopaino: Opetusministeriö.
- Suojanen, U. 1992. Toimintatutkimus koulutuksen ja ammatillisen kehittymisen välineenä. Loimaan Kirjapaino Oy: Loimaa.

8. Liitteet

*Liite 1. Lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyö opetuksen järjestämisessä.
arviointiaineisto*

LUKION JA AMMATILLISEN KOU- LUTUKSEN YHTEISTYÖ OPETUK- SEN JÄRJESTÄMISESSÄ

ARVIOINTIAINEISTO

**KOULUTUKSEN ARVIOINTINEUVOSTO
31.01.2006**

LUKION JA AMMATILLISEN KOULUTUKSEN YHTEISTYÖN ARVIOINTI

Johdanto

Tämä Koulutuksen arviointineuvoston organisoima **arviointi kohdistuu** lukion ja ammatillisen koulutuksen **yhteistyöhön opetuksen järjestämisessä**. Arvioinnin tavoitteena on tukea koulutuksen järjestäjiä, oppilaitoksia ja opettajia sekä koulutuksen kehittäjiä ja opetusministeriötä yhteistyön kehittämisessä. Arviointi tuottaa tietoa kohdealueen vahvuuksista, parantamisalueista sekä yhteistyön edellytyksistä ja esteistä. Arvioinnin lähtökohtana ovat yhteistyölle asetetut tavoitteet.

Arviointiaineistossa on neljä erillistä osaa:

Osa I	Arviointiohjeet
Osa II	Koulutuksen järjestäjien toiminta- ja tuloskuvaukset
Osa III	Arviointi
Osa IV	Kehittämissuunnitelma

OSA I

ARVIOINTIOHJEET

1 Arvioinnin lähestymistapa ja malli

Arviointi tehdään *kehittävän ja monitahoisuuteen perustuvan arviointiperiaatteen* mukaan. Monitahoarviointi merkitsee eri tahojen osallistumista arviointiin ja arvioitavan kohteen tarkastelua erilaisista näkökulmista. Monitahoarvioinnille on luonteenomaista *laaja-alaisuus, osallistavuus ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus*. Lisäksi siinä painotetaan *tulevaisuusnäkökulmaa ja kehitystä*.

Arviointi perustuu toiminta- ja tuloskuvauksiin. Toiminta- ja tuloskuvaukset laaditaan ennen arviointi-istuntoja. Arvioinnissa nostetaan esiin kriittiset kohdat sekä vahvuudet ja parantamisalueet kohteittain.

2 Arviointikohteet

Arviointi kohdistuu lukion ja ammatillisen koulutuksen **yhteistyöhön opetuksen järjestämisessä**. Arvioinnin sisältökohteet on jäsennetty yhteistyön suunnitteluun, toteutukseen, seurantaan, arviointiin ja palautteisiin, tuloksiin sekä muutosprosesseihin ja laadunhallintaan. Keskeisiä sisältökohteita ovat yhteistyökäytännöt opetuksen järjestämisessä, opetustarjonta ja sen toteutuminen, opiskelijoiden toteutuneet valinnat ja suoritettut tutkinnot, opintojen hyväksilukeminen ja yhteistyön resursointi (henkilöstö- ja taloudelliset voimavarat).

3 Arvioinnin organisointi ja prosessi

Lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyötä opetuksen järjestämisessä tekevät koulutuksen järjestäjät päättävät yhteistyössä arviointiaineiston koonnista ja arvioinnin organisoinnista paikallisella tasolla. Arviointihankkeen vaiheita kuva-

taan seuraavassa. Vaiheet I-III koskevat koulutuksen järjestäjiä ja vaihe IV koskee kansallisen arviointiryhmän toimintaa.

VAIHE I: KUVAUSTEN LAADINTA, VASTAAMINEN MÄÄRÄLLISIIN KYSYMYKSIIN

Koulutuksen järjestäjät laativat lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyötä opetuksen järjestämisessä koskevat toiminta- ja tuloskuvaukset.

Toimintakuvaukset laaditaan arviointimallin mukaisesti. Kuvauksesta tulee ilmetä arvioitavan *kohteen tila arviointihetkellä*. Kuvausten tulee vastata kussakin yhteydessä esitettyihin pääkysymyksiin (a, b, c jne.). Kuvausten laadinnassa on tärkeää kiinnittää huomiota kuvauksen kattavuuteen ja keskeisten näkökulmien esilletuloon. Kuvaukset tehdään kokonaisina virkkeinä tai graafisena kuvauksena. Kuvaukset laaditaan siten, että myös ulkopuolinen taho ymmärtää kohteen ydinsisällön. Kuvausten kokonaispituus on noin 10–12 sivua.

Kuvausten laadintaa on helpotettu apukysymyksillä ja sulkeisiin sijoitetuilla sisältövihjeillä, *mutta kuvaaminen ei edellytä vastaamista kaikkiin kohtiin*. Ne on tarkoitettu vihjeiksi.

Määrällisiä tunnuslukuja koskevat kohdat täytetään lomakkeen mukaisesti ennen arviointia.

Järjestäjät huolehtivat opiskelijoiden, opettajien ja eri sidosryhmien edustajien kuulemisesta prosessin aikana.

VAIHE II: ARVIOINTI

Järjestäjät nimeävät monitahoisuutta edustavan *arviointiraadin*. Tämä raati tekee arvioinnin istunnossa sen jälkeen kun kaikki aineisto on koottu. Monitahoisuus edellyttää, että arviointiin osallistuvat **sekä ammatillisen että lukiokoulutuksen järjestäjän, oppilaitosten johdon, opettajien ja opiskelijoiden sekä sidosryhmien edustajat**. Kansallisen arviointiryhmän jäsenet osallistuvat joihinkin arviointiraateihin tarkkailijoina. Tästä syystä arviointi-istuntopäivä ilmoitetaan myös arviointineuvostolle.

Arviointi tehdään toiminta- ja tuloskuvausten ja muun mahdollisen aineiston perusteella. Arvioinnissa määritetään kriittiset kohdat, vahvuudet ja parantamisalueet kohteittain. Vahvuuksia ja parantamisalueita kirjataan kuhunkin kohtaan 2-6 kappaletta. Kriittisiksi kohteiksi kirjataan näkökohtia kuten edellytyksiä ja esteitä, jotka ovat keskeisiä asetettujen tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Arviointitulokset kirjataan kokonaisina virkkeinä niin, että myös ulkopuolinen arvioija voi tehdä niistä oikean tulkinnan.

VAIHE III: AINEISTON TOIMITTAMINEN KOULUTUKSEN ARVIOINTINEUVOSTOLLE

Koulutuksen järjestäjät toimittavat itsearviointiraportin¹ liitteineen Koulutuksen arviointineuvostolle huhtikuun loppuun 2006 mennessä.

VAIHE IV: ULKOINEN ARVIOINTI

Koulutuksen arviointineuvoston nimittämä arviointiryhmä tekee ulkoisen arvioinnin järjestäjien toimittamien aineistojen ja mahdollisten arviointikäyntien (osallistuminen joihinkin istuntoihin) perusteella. Arviointikäynnin yhteydessä kansallinen arviointiryhmä haastattelee paikallisia toimijoita. Lisäksi järjestetään *arviointiseminaari*, jossa järjestäjät voivat tuoda lisätietoa arviointiin ja tulkita tuloksia yhdessä arvioijien kanssa.

¹ Itsearviointiraportti sisältää yleiskuvauksen, toimintakuvaukset, vastaukset määrällisiin kysymyksiin ja oman arvioinnin.

Arviointiraportti valmistuu elokuussa 2006 ja se sisältää kokonaisarvioinnin sekä kunkin kohdealueen arvioinnin. Myös tässä arvioinnissa painotetaan vahvuuksien ja parantamisalueiden määrittämistä. Alustava arviointiraportti lähetetään koulutuksen järjestäjille kommentointia varten ennen sen lopullista hyväksymistä. Lopullinen arviointiraportti toimitetaan kaikille koulutuksen järjestäjille.

OSA II

LUKION JA AMMATILLISEN KOULUTUKSEN YHTEISTYÖN KUVAUS

Koulutuksen järjestäjien toiminta- ja tulokuvaukset

A YLEISKUVAUS YHTEISTYÖN RAKENTEISTA

(1-2 sivua)

a) Mitkä oppilaitokset **tällä hetkellä** tekevät lukion ja ammatillisen koulutuksen opetusta koskevaa yhteistyötä ja mitä yhteistyö käytännössä on? Merkitkää yhteistyön toteutusmuodot (esim. yksittäiset kurssit, yhteistarjotin, vaihtoviikko, kaksoistutkinto) kunkin oppilaitoksen osalta sulkeisiin.

Kuvaus:

b) Millainen on yhteistyön historia **lyhyesti**: alkamisaika ja tuolloinen yhteistyön toteutusmuoto, muutokset kumppaneissa ja toteutusmuodoissa?
c) Miten yhteistyöverkoston kuuluvat oppilaitokset ovat valikoituneet ja miksi verkosto on mahdollisesti muuttunut? Kuvatkaa muutoksen ydinkohtia ja mahdollisia vaikeuksia/onnistumisia yhteistyön järjestämisessä.

Kuvaus:

d) Millainen on yhteistyöverkoston nykyinen hallinnollinen organisaatio (johto, johtoryhmä, ohjausryhmä, yleinen ja/tai aiheittainen koordinaattori jne.) ?

Kuvio (voi olla myös liitteenä) ja kuvaus:

B TOIMINNAN KUVAUS

B.1 Yhteistyön suunnittelu ja johtaminen

(1-2 sivua)

- a) Miksi olette päätyneet ammatillisen ja lukiokoulutuksen yhteistyöhön opetuksen järjestämisessä? Mitkä ovat yhteistyön **tavoitteet** tällä hetkellä? Jos ammatillisen ja lukiokoulutuksen tavoitteet eroavat, kertokaa miten ja miksi.
- b) Miten ja miksi tavoitteet ovat muuttuneet viimeisen viiden vuoden aikana?
- c) Ennakoikaa mihin suuntaan ja miksi tavoitteet tulevat muuttumaan seuraavan viiden vuoden aikana?

Kuvaus:

- d) Miten yhteistyötä koskeva **suunnitelma** laaditaan ja miten toiminnan **periaatteista** sovitaan? Miten suunnitelma pidetään ajan tasalla? **Suunnitelma liitetään oheen.** Jos suunnitteluprosessi ja yhteistyön sisältö ovat eri oppilaitosten kesken erilaisia, kuvatkaa niitä lyhyesti ja liittäkää eri suunnitelmat oheen.
- e) Mikä on yhteistyön tavoitteiden yhteys paikallisiin/seudullisiin/alueellisiin kehittämissuunnitelmiin ja -suunnitelmiin?
- f) Miten tähän saakka saadut tulokset ovat vaikuttaneet yhteistyön kehittämiseen? Mikä on muuttunut, mikä osoittautunut hyväksi ja pysyväksi, mistä on jouduttu luopumaan, mitä ehkä tullaan lähivuosina tekemään toisin?

Kuvaus:

- g) Millainen on eri toimijoiden (koulutuksen järjestäjät, eri oppilaitokset, opettajat ja opiskelijat) rooli yhteistyön suunnittelussa ja sen johtamisessa?
- h) Miten opetuksen järjestämistä koskevat tavoitteet ja mahdollisuudet **viestitään ja markkinoidaan** opiskelijoille, sidosryhmille, oppilaitoksille ja henkilöstölle?

Kuvaus:

- i) Miten koulutuksen järjestäjät luovat **henkiset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset** oppilaitosten, yksiköiden ja alojen johtajien/asiantuntijoiden osallistumiseen lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyön kehittämiseen ja kehittämishankkeisiin?
- j) Miten oppilaitosten johto on kehittänyt ja kehittää yhteistyökumppaneiden koko henkilöstön **yhteistyöhön liittyvää** osaamista?
Kuvatkaa esimerkkejä viimeiseltä kolmelta vuodelta.

Kuvaus:

B.2 Lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyön toteutus

(maks. 5 sivua)

a) Miten **yhteinen opetustarjonta** toteutetaan käytännössä (toiminnan perusrakenne: jakotukset, loma-ajat, yhteinen tarjotin, yhteistoiminta-ajat, kaksois- ja kolmoistutkinnon suoritustapa jne.)?

b) Miten on orientoiduttu yhteistyöoppilaitosten pelisääntöihin (erilaiset käytännöt esim. poissaoloselvitysten, myöhästelyjen, lomalupien, arvosanojen korotusten tms. suhteen) ja tapahtumien rytmiin (juhlat, teemat, toimintapäivät)?

Kuvaus:

c) Miten yhteistyöhön liittyvä **opintojen ohjaus** toteutetaan (valinnat muista oppilaitoksista, opinto-oppaat ja tiedotus yleensä myös peruskoulujen ja opiskelijoiden huoltajien suuntaan, henkilökohtainen ohjaus, suoritusten kirjaaminen ja opintojen edistymisen seuranta, kurssivalinnat, teknologian hyödyntäminen, kaksoistutkinnon tekijöiden ryhmänohjaus)? Miten vastuut on sovittu?

d) Miten yhteistyöhön liittyvä **oppilashuolto** toteutetaan (yleiset periaatteet, yhteiset käytänteet, kenen vastuulla)?

e) Millaisia erityisjärjestelyitä on olemassa yhteisten **opintojen keskeyttämisten** suhteen (ennaltaehkäisy, opiskelijan **jatkon suunnittelu ja seuranta**)?

Kuvaus:

f) Miten **opiskelija-arviointi** toteutetaan (kirjatut arviointiohjeet ja käytäntö)?

g) Miten **opintojen hyväksilukeminen** sovitaan ja toteutetaan (kirjaukset opetussuunnitelmiin, yhteiset periaatteet/ oppilaitoskohtaiset käytänteet, käytännön vastuuhenkilöt)? Millaisia ongelmia opintojen hyväksilukemiseen on liittynyt?

Kuvaus:

h) Miten yhteistyöhön liittyvä **erityisopetus** toteutetaan? (lähinnä lukiopetus)

Kuvaus:

i) Miten **opetussuunnitelmayhteistyö** toteutuu? (tavoitteenasettelu, sisältöjen tuottaminen yhdessä: kurssit, modulointi) Kuvatkaa hyväksi kokemianne käytäntöjä.

j) Miten työssäoppimisjaksot on järjestetty kaksois-/kolmoistutkintoa tekevillä?

Kuvaus:

k) Mistä/miten **taloudelliset resurssit** hankitaan? Miten kustannukset jaetaan? (kurssimakset, yhteisten opettajien palkkaus, ohjaus, hallinto, opiskelijoiden kuljetukset, yo-kokeiden korjaukset, tenttimiset jne.) Miten kokonaiskustannukset ovat muuttuneet yhteistyön myötä? Miksi?

Kuvaus:

l) Miten yhteistyö toteutuu/on toteutunut eri koulutusaloilla? (mahdolliset erot)

Kuvaus:

B.3 Lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyön tarpeiden ennakointi ja seuranta

(maks. 1 sivu)

a) Millaisia *määrällisiä ja laadullisia indikaattoreita* käytätte lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyön seurannassa? (kustannukset, kurssisuoritukset, tutkinnot, keskeyttämiset jne.)

b) Miten muutoin seuraatte yhteistyön etenemistä ja kenen vastuulla seuranta on? (vapaa-
muotoisen palautteen koonti ja käsittely, kyselyt, yhteistoimintapalaverit, itsearviointi)

c) Miten seuraatte kaksois-/kolmoistutkinnon suorittaneiden etenemistä opiskelussa/työelämässä valmistumisen jälkeen?

Kuvaus:

d) Miten analysoitte muutoksia toimintaympäristössä (**ennakointitieto**) ja miten selvitätte **opiskelijoiden** opintoihin liittyvät *tarpeet ja odotukset*? (koskee mahdollisuuksia järjestää/hankkia/saada opintoja yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa)

e) Miten olette ottaneet nämä muutokset huomioon yhteistyön suunnittelussa?

Kuvaus:

f) Millainen **tietohallintajärjestelmä** on käytössänne? Miten se palvelee yhteistyötä opetuksen järjestämisessä? Millaista tukea tietohallintojärjestelmä voisi tarjota yhteistyölle?

Kuvaus:

B.4 Palaute- ja muutosprosessit

a) Miten arvioitte yhteistyön onnistumista ja miten hyödynnätte seuranta-, palaute- ja arviointitietoa laadun parantamisessa ja toiminnan kehittämisessä? Antakaa esimerkkejä, mitä yhteisen opetuksen järjestämistä koskevia muutoksia olette tehneet viimeisten vuosien aikana? Kuvatkaa myös, mitä *kehittämishankkeita* teillä on arviointikohteena olevalla alueella ollut viimeisinä vuosina? Antakaa myös esimerkkejä siitä, miten helposti /vaikeasti uudet tiedot/virikkeet/ajatukset ovat muuttuneet käytännöksi. Mitkä tekijät estävät/edistävät muutosta? Esittäkää myös tarvittaessa perusteluita.

Kuvaus:

C MÄÄRÄLLISIÄ TIETOJA

C.1 Kaksois-/kolmoistutkinto

a) Kuinka moni valmistuneista (perustutkinto) on suorittanut **kaksoistutkinnon**² kahtena viimeisenä lukuvuotena? (koulutusaloittainen³ erittely, absoluuttiset luvut ja % -osuus **perustutkinnon lukuvuosittain suorittaneista**)

Lukuvuosi	Tekniikka ja liikenne	Kauppa ja hallinto	Matkailu-, ravitsemis- ja talous	Sosiaali- ja terveys	Luonnonvara	Kulttuuri	Vapaa-aika ja liikunta	Yhteensä
	n %	n %	n %	n %	n %	n %	n %	n %
lv. 2004-05								
lv. 2003-04								

b) Kuinka moni valmistuneista (perustutkinto) on suorittanut **kolmoistutkinnon**⁴ kahtena viimeisenä lukuvuotena? (koulutusaloittainen erittely, absoluuttiset luvut ja % -osuus **perustutkinnon lukuvuosittain suorittaneista**)

Lukuvuosi	Tekniikka ja liikenne	Kauppa ja hallinto	Matkailu-, ravitsemis- ja talous	Sosiaali- ja terveys	Luonnonvara	Kulttuuri	Vapaa-aika ja liikunta	Yhteensä
	n %	n %	n %	n %	n %	n %	n %	n %
lv. 2004-05								
lv. 2003-04								

² Toisen asteen ammatillinen perustutkinto ja yo-tutkinto

³ Käytämme kyseessä olevina lukuvuosina käytössä ollutta koulutusala- ja koulutusaloittain erittelyä

⁴ Toisen asteen ammatillinen perustutkinto, yo-tutkinto ja lukion oppimäärän suorittaminen

c) Kuinka monta prosenttia kaksois- ja kolmoistutkinnon suorittaneista on viimeisenä kahtena lukuvuotena ollut poikia? (Merkitkää tarkka luku tai arvio)

c1) tarkka luku _____ %

c2) arvio _____ %

C.2 Muut opinnot

d) Kuinka moni **lukio-opiskelija** on viimeisenä kahtena lukuvuotena suorittanut vähintään yhden kurssin (ei kaksois-/kolmoistutkinto) ammatillisissa oppilaitoksissa ja millä koulutusaloilla?

Lukuvuosi	Tekniikka ja liikenne	Kauppa ja hallinto	Matkailu-, ravitsemis- ja talous	Sosiaali- ja terveys	Luonnonvara	Kulttuuri	Vapaa-aika ja liikunta	Yhteensä
	n	n	n	n	n	n	n	n
lv. 2004-05								
lv. 2003-04								

e) Kuinka moni **ammattillista perustutkintoa opiskeleva** on viimeisenä kahtena lukuvuotena suorittanut vähintään yhden kurssin (ei kaksois-/kolmoistutkinto) lukiossa⁵? (koulutusaloittainen erittely, kaikki lukiot lasketaan yhteen)

Lukuvuosi	Tekniikka ja liikenne	Kauppa ja hallinto	Matkailu-, ravitsemis- ja talous	Sosiaali- ja terveys	Luonnonvara	Kulttuuri	Vapaa-aika ja liikunta	Yhteensä
	n	n	n	n	n	n	n	n
lv. 2004-05								
lv. 2003-04								

f) Mitkä ovat viimeisenä kahtena lukuvuotena (lv. 03-04 ja lv. 04-05) olleet kolme suosituinta **lukio-opiskelijoiden ammatillisissa oppilaitoksissa suorittamaa** kurssia?

⁵ sekä päivä- että aikuislukiot

- 1)
- 2)
- 3)

g) Mitkä ovat viimeisenä kahtena lukuvuotena (lv. 03-04 ja lv. 04-05) olleet kolme suosituinta **ammattillista perustutkintoa opiskelevien lukioissa⁶ suorittamaa** kurssia?

- 1)
- 2)
- 3)

h) Kaksois-/kolmoistutkinnon ja yksittäisten kurssien välimaastoon jäävät opinnot, jotka satunnaisia kursseja suunnitelmallisemmin tähtäävät yleisten jatko-opintovalmiuksien kehittämiseen/hankkimiseen ilman että suoritetaan kaksois-/kolmoistutkintoa. Arvioikaa kuinka monta prosenttia tällaisia opiskelijoita on viimeisinä kahtena lukuvuotena (lv. 03-04 ja lv. 04-05) ollut (suhteutus opiskelijoiden kokonaismäärään)?

h1) ammatillista perustutkintoa opiskelevia suorittamassa lukiokursseja _____ %
 h2) lukio-opiskelijoita suorittamassa ammatillisia opintoja _____ %

C.3 Opiskelijamäärät

i) Yhteistyöverkoston kuuluvien ammatillisten oppilaitosten perustutkintoa suorittavien opiskelijoiden kokonaismäärä koulutusaloittain lv. 2003-04 ja lv. 2004-05 (syksyn tilastopäivätiedot)

Lukuvuosi	Tekniikka ja liikenne	Kauppa ja hallinto	Matkailu-, ravitsemis- ja talous	Sosiaali- ja terveys	Luonnonvara	Kulttuuri	Vapaa-aika ja liikunta	Yhteensä
	n	n	n	n	n	n	n	n
lv. 2004-05								
lv. 2003-04								

j) Yhteistyöverkoston kuuluvien lukio-opiskelijoiden kokonaismäärä lv. 2003-04 ja lv. 2004-05 (syksyn tilastopäivätiedot).

Lukuvuosi	Päivälukiot	Aikuis-/iltalukiot
	n	n
lv. 2004-05		

⁶ sekä päivä- että aikuislukiot

lv. 2003-04		

OSA III

LUKION JA AMMATILLISEN KOULUTUKSEN YHTEIS- TYÖN ARVIOINTI

**ARVIOINTIRAATIIN ovat osallistuneet seuraavat henkilöt:
(nimi, asema, oppilaitos):**

A TULOKSET

1) Mitkä ovat tähän mennessä saavuttamanne lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyön **ydintulokset?** (2-4 kpl)

Arviointi:

2) Mitkä ovat olleet keskeisimmät **yhteistyön hyödyt/haitat** opiskelijoiden, oppilaitosten, koulutuksen järjestäjien, seutukunnan/alueen kannalta katsottuna (HUOM!! sulkeissa ollut teksti poistettu)? (2-4 kpl)

Arviointi:

3) Miten yhteistyön tulokset vastaavat asettamianne **tavoitteita** (2-4 kpl)?

Arviointi:

4) Millaisia tuloksia on lähivuosina odotettavissa? (2-4 kpl)

Arviointi:

5) Tarkastelkaa määrällisten tietojen taulukoita.

- Miltä tulos kokonaisuutena näyttää?
- Mahdollistuivatko lukio-opinnot tai vastaavasti ammatilliset opinnot kaikille halukkaille? Miksi näin kävi tai ei käynyt?
- Miten opiskelijoiden kurssivalinnat toteutuivat? Millaisia ongelmia mahdollisesti oli?
- Jos yhteistyössä järjestetyt opinnot jäivät kesken, niin mitkä olivat kolme yleisintä syytä?
- Onko yhteistyössä järjestettävien opintojen kysyntä viime vuosina lisääntynyt vai vähentynyt? Miltä vaikuttaa lähitulevaisuus?
- Ovatko opiskelijoiden mahdollisuudet lukiossa/ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelemaan viime lukuvuosina parantuneet vai heikentyneet? Miksi?

Arviointi:

6) Laatkaa lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyötä opetuksen järjestämisessä kuvaava **lähitulevaisuuden uusi yhteistyömalli. Mitä edellytyksiä/esteitä arvioitte teillä olevan visionne toteuttamiseen?** Mikä on yhteistyön tulevaisuuden tavoitekuva? Millaisia ajatuksia ja ideoita teillä on mahdollisesta uudesta suunnasta?

--

B TOIMINTA

1 Suunnittelu ja johtaminen

1 Määrittäkää kahdesta neljään lukion ja ammatillisen koulutuksen opetuksen järjestämiseen liittyvän yhteistyön **suunnitteluun ja johtamiseen** liittyvää *a) vahvuutta ja b) parantamisaluetta* tärkeysjärjestyksessä.

Vahvuudet:

Parantamisalueet:

2 Nimetkää lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyön **suunnitteluun ja johtamiseen** liittyvät **kriittisimmät kohdat** (mihin yhteistyö olisi voinut kariutua tai kohtuuttomasti vaikeutua)? Antakaa tarvittaessa esimerkkejä, miten olette ratkaisseet suunnitteluun ja johtamiseen liittyviä ongelmia.

Kriittisimmät kohdat:

2 Yhteistyön toteutus

1 Määrittäkää kahdesta kuuteen yhteistyön **käytännön järjestämiseen** liittyvää *a) vahvuutta ja b) parantamisaluetta* tärkeysjärjestyksessä.

Vahvuudet:

Parantamisalueet:

2 Nimetkää yhteistyön **käytännön järjestämisen kriittisimmät kohdat** (mihin yhteistyö olisi voinut kariutua tai kohtuuttomasti vaikeutua). Antakaa tarvittaessa esimerkkejä, miten olette ratkaisseet yhteistyön käytännön järjestämiseen liittyviä ongelmia.

Kriittisimmät kohdat:

3 Yhteistyön tarpeiden ennakointi ja seuranta

1 Määrittäkää kahdesta neljään yhteistyön **tarpeiden ennakointiin ja seurantaan** liittyvää *a) vahvuutta ja b) parantamisaluetta* tärkeysjärjestyksessä.

Vahvuudet:

Parantamisalueet:

2 Nimetkää yhteistyön **ennakointiin ja seurantaan** liittyvät **kriittisimmät kohdat** (mihin yhteistyö olisi voinut kariutua tai kohtuuttomasti vaikeutua).

Kriittisimmät kohdat:

4 Palaute- ja muutosprosessit

1 Määrittäkää kahdesta neljään **palaute- ja muutosprosesseihin** liittyvää **vahvuutta ja parantamisaluetta** tärkeysjärjestyksessä.

Vahvuudet:

Parantamisalueet:

2 Nimetkää **palaute- ja muutosprosesseihin** liittyvät **kriittisimmät kohdat** (mihin yhteistyö olisi voinut kariutua tai kohtuuttomasti vaikeutua). Antakaa tarvittaessa esimerkkejä, miten olette ratkaisseet yhteistyön käytännön järjestämiseen liittyviä ongelmia.

Kriittisimmät kohdat:

5 Erityiskysymykset

- 1a) Mitä erityispiirteitä yhteistyössä ilmenee **lukioiden** kannalta tarkasteltuna?
 1b) Mitä erityispiirteitä yhteistyössä ilmenee **ammattillisen koulutuksen** kannalta tarkasteltuna?
 1c) Mitä erityispiirteitä yhteistyössä ilmenee **eri koulutusalojen** kannalta tarkasteltuna?

Vahvuudet:

Parantamisalueet:

2) Miten onnistuneena pidätte **kansalliselta tasolta tapahtuvaa ohjausta** lukion ja ammattillisen koulutuksen yhteistyön järjestämisessä (**normit, tavoitteet, taloudelliset voimavarat, opetussuunnitelmat, hanketoiminta, asiantuntijaohjaus jne.**)?

Vahvuudet:

Parantamisalueet:

OSA IV KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Kehittämissuunnitelma laaditaan verkostoyhteistyössä itsearviointitulosten perusteella mahdollisimman pian arvioinnin jälkeen. **Tätä osuutta ei palauteta Koulutuksen arviointisihteeristöön.**

1. Toimintaympäristöanalyysi

- Keskeiset arviointitulosten perusteella nousseet haasteet
- Keskeiset ennakointitiedon perusteella nousseet haasteet
- Muut haasteet kiteytettynä

2. Kehittämiskohteen priorisointi ja tavoitteiden määrittäminen

- Painopisteiden priorisointi ja kehittämistavoitteet (määrälliset ja laadulliset)

3. Päätöksenteko, organisointi ja eri toimijoiden vastuut

- Myös mahdollinen verkostoituminen

4. Kehittämistoiminnon (hankkeen) ajoitus ja vaiheet

- Toimenpiteet ja toiminnot

5. Käytännön organisointiin liittyvät kysymykset

6. Voimavarasuunnitelma

7. Seuranta ja arviointi

Liite 2. MAHIS-yhteistyöverkoston kehittämissuunnitelma

KEHITTÄMIS-KOHDE	TAVOITE	VASTUUTAHO	AJOITUS	SEURANTA JA ARVIOINTI
Suunnittelun ja johtamisen kehittämiskohteet:				
Opetussuunnitelmien kehittäminen				
Hyväksilukujen tarkistaminen ja kirjaaminen				
Opintojen etenemisseiden tarkistaminen ja poistaminen				
Opintojen jaksotellun ja työjärjestysten tarkistaminen				
Etä- ja verkko-opetuksen lisääminen				
Yksilöllisten ja joustavien opiskelu- ja oppimismutujen kehittäminen				
Asenneilmapiirin kehittäminen ja yhteistyöverkoston yhteisiin käytänteisiin sitoutuminen				

Yhteisen kurssitarjonnan kehittäminen				
Yhteistyön laajentaminen				
Käytännön järjestelyjen kehittämisskohteet:				
Yhteinen opiskelijatietoverkosto				
Tiedonkulku opiskelijahuoltoasioissa				
Työnjako ja vastuut				
Yhteiset käytännöt ja ohjeet opiskelijoita koskevissa asioissa				
MAHIS-yhteistyön ennakoinnin ja arvioinnin kehittäminen:				
Palautetiedon tavoitteiden ja mittareiden kehittäminen				